

Samenspraak over den 8-urendag

<https://hdl.handle.net/1874/233773>

Samenspraak over den 8-urendag.

ZOON. — Wat ziet u er boos uit! Is er wat gebeurd op de fabriek, dat u kwaad maakte?

VADER. — Och jongen, die dingen begrijp je nog niet. Maar 't is me een zorg! Die vervloekte kerels! Altijd vragen ze meer, nooit zijn ze tevreden, ja ze worden maar al brutaler, zoodat ze nu al eischen gaan stellen, precies alsof zij de baas zijn en het maar voor het kommandeeren hebben. Jawel, eischen stellen aan ons, die hen laten werken! Als ze zoo voortgaan, dan sluit ik mijn fabriek.

Je komt er nooit uit; van daag willen ze dit en morgen weer wat anders. Wee onzer, als wij hun den vinger geven, spoedig nemen zij de heele hand.

ZOON. — Maar papa, wat willen zij dan voor onbillijks?

VADER. — Die brutale kerels, die luiwammessen! Ze willen niet langer dan 8 uur per dag werken. En wat moeten ze dan met de rest van den dag doen? In de kroegen liggen, te zwetsen en hun geld te verzuipen in plaats van goed te werken en het loon te brengen bij moeder de vrouw. Luiere willen ze; de lust om te werken gaat er tegenwoordig heelemaal uit!

ZOON. — Maar, papa, werken ze dan niet den heelen dag? Als zij 's ochtends vroeg beginnen — en de fabriek is al aan den gang als wij opstaan — en 's avonds laat uitscheiden, dan hebben ze toch geen tijd over om nog wat anders te doen.

VADER. — Dat is ook niet noodig. Maar zie je, daar heb jij zoo geen verstand van. Er moet één de baas zijn in de fabriek, en dat ben ik en dat wil ik blijven. Er is hier een beginsel in het spel. Bovendien lijdt ik er schade door, als zij korter werken.

ZOON. — Verlangen ze dan evenveel loon als zij 8 uur werken als ze nu verdienen met 10 uur arbeid?

VADER. — Zeker en meer nog. Ze zeggen dat ze van minder niet kunnen leven.

ZOON. — Kunnen ze dat dan wel, papa?

VADER. — Dat gaat mij niet aan. Ze moeten maar zien, hoe ze rondkomen, daar heb ik niets mee te maken.

ZOON. — En welk beginsel is er bij in het spel?

VADER. — Het beginsel van het gezag. Wij, fabrikanten, kunnen onmogelijk toelaten, dat de werklui ons voorwaarden stellen en zich gaan mengen in onze zaken. Wij zijn de baas en dus *wij* hebben te bevelen en *zij* hebben te gehoorzamen.

ZOON. — Zijn de arbeiders dan geen menschen?

VADER. — Zeker, dat zijn ze wel, maar dat heeft hier niets mee te maken.

ZOON. — En zijn ze ook staatsburgers?

VADER. — Jawel, maar waarom vraag je dat zoo?

ZOON. — Wel, als zij ook menschen zijn en als ze ook staatsburgers zijn, dan mogen zij toch wel voor zichzelf opkomen en trachten voorwaarden te stellen, waardoor zij het beter krijgen.

VADER. — Welzeker, dat mankeert er nog maar aan!

ZOON. — Is het waar, papa, dat er zoo'n boel menschen zonder werk zijn in ons land en in alle landen?

VADER. — Men zegt het algemeen en het moet wel zoo wezen, want dadelijk als er een plaats leeg komt, zijn er tal van liefhebbers. Maar dat is goed ook. Wij, fabrikanten, hebben juist die werkelozen nu en dan noodig, als de arbeiders te brutaal worden en in verzet trachten te komen door hooger loon en minder werktijd te eischen en als ze dat niet krijgen, tot werkstaking over te gaan.

ZOON. — Dat begrijp ik niet. Hoe zit dat dan in mekaar?

VADER. — Wel, dan geven wij werk aan die anderen tot zoolang de werkstakers het niet meer kunnen volhouden en uit honger weer heel onderdanig en met hangende pootjes terugkomen om te vragen of zij weer aan den arbeid mogen gaan. Wij staan dat dan toe en die werkelozen gaan er weer uit. Wij houden dus de werkenden met de werkelozen in bedwang. Verbeeld je dat die er niet waren, dan zou het er leelijk met ons uit zien en dus wij moeten zorgen, dat er altijd werkelozen in massa zijn.

ZOON. — Maar dat is toch ongelukkig. De menschen *wil*en wel werken en zij kunnen niet, omdat zij afgescheept worden. Nu zou ik zeggen dat als allen 8 uren werkten, dan zou een groot deel der tegenwoordige werkelozen gelegenheid hebben werk te vinden. En gij wilt de werkelozen als een middeltje gebruiken om de andere werklui in bedwang te houden. Zit het zoo in elkaar?

VADER. — Och, jongen, dat zijn allemaal dwaze praatjes. Wat hebben wij ons te bemoeien met anderen? Wij koopen de arbeidskracht zoo goedkoop mogelijk op de markt en wij halen er uit zooveel als we kunnen. En doe je dat niet, ga je wat filantropie doen, dan kan je niet meer tegen de konkurrentie. Neen, die menschen *wil*en niet werken, het zijn luiards en dat is alles.

ZOON. — Maar, papa, als ik Zondags met u naar de kerk ga, dan hoor ik den dominee zeggen dat we allemaal broeders en zusters zijn, dat we elkaar moeten helpen en wie dat niet doet, is een slecht mensch. Als wij christenen zijn, dan moeten wij doen wat Christus zei en die ging zoover, dat hij eens zei: als ge twee rokken hebt, geef er dan een aan hem die er geen heeft. Is dat dan allemaal niet waar? Maar waarom gaat u dan naar de kerk en waarom stuurt u mij naar de leering bij den dominee?

VADER. — Zeker doe ik dat, maar dat moet je niet zoo letterlijk opnemen. Wat heeft dit hier nu mee te maken?

ZOON. — Wel, Christus heeft gezegd: wat gij wilt dat de menschen u zullen doen, doet hun ook alzo. Welnu, wij willen eten, kleeven, wonen, uitspanning, vrijen tijd, maar dan moeten wij dit ook aan anderen trachten te bezorgen. Hij zei ook nog: wat gij den minste mijner broederen hebt gedaan, dat hebt ge mijzelven gedaan. Dus als de arbeiders onze broeders zijn, dan is al wat gij aan de arbeiders doet, gedaan aan Christus.

VADER. — Och, jongen, dat was goed in vroegere tijden, want toen had men de slavernij nog, maar in onzen verlichten tijd kunnen wij ons moeilijk inlaten met zulke oude vertelsels. De arbeiders zijn in onzen tijd heelemaal vrij en dus zij kunnen doen en laten wat ze willen.

ZOON. — En gij hebt daareven gepraat van een markt, waarop

gij de arbeiders kondt koopen. Is dat dan wat anders dan een slavenmarkt?

VADER. — Ja, dat is de markt van vraag en aanbod. De arbeider hoeft het immers niet aan te nemen, als hij te weinig krijgt.

ZOON. — Maar als hij het niet aanneemt, dan heeft hij niets en dus hij moet wel, want een half ei is beter dan een leeg dop.

VADER. — Neen, hij kan bij een ander gaan.

ZOON. — Geeft die dan meer? Maar dan zullen ze daar wel allemaal naar toe gaan. Schelen de loonen dan veel bij den een of bij den ander?

VADER. — Neen, dat komt vrij wel overeen.

ZOON. — Maar dan is de arbeider wel gedwongen om aan te nemen wat men hem aanbiedt, anders krijgt hij heelemaal niets.

VADER. — Dan zijn ze toch vrij. Voel je dat niet?

ZOOK. — Vrij, ja, maar met een ketting aan hun been. Straks zeidet gij dat de werklieden lui waren, waaruit blijkt dat?

VADER. — Omdat ze maar 8 uur willen werken.

ZOON. — Is dat dan niet lang genoeg?

VADER. — Neen, hoe minder ze werken, hoe liederlijker ze worden. Lediggang is des duivels oorkussen.

ZOON. — Maar u kunt toch niet zeggen dat menschen die 8 uur werken, leegloopers zijn!

VADER. — Zeker zeg ik dat, want ze kunnen veel langer werken en het is dus maar allemaal gekkigheid en luiheid om te vragen naar korter werktijd.

ZOON. — Pa, hoeveel uur werkt u per der dag?

VADER. — Zooveel als ik lust heb. Soms een, twee of drie uur, soms ook niet, als ik er geen lust in heb.

ZOON. — Maar dan werkt u toch minder dan die werklui!

VADER. — Dat is heel wat anders. Ik ben de baas en ik kan doen en laten wat ik wil. Daar heeft niemand wat mee te maken.

ZOON. — Maar is het dan billijk om de arbeiders te dwingen tot een langen werktijd?

VADER. — Als *zij* niet zoo lang werkten, waar zouden *wij* dan van kunnen leven?

ZOON. — Dus zij moeten lang werken, opdat gij kort kunt werken en bij slot van rekening hebt gij alles wat gij begeert, terwijl zij in zorg en kommer leven. Is dat dan billijk?

VADER. — Dat is nu eenmaal zoo. Maar jij schijnt ook al den kolder in je kop te hebben en hen voor te spreken.

ZOON. — Maar papa, wordt u door dien korten werktijd, dien gij hebt of neemt, dan niet lui en liederlijk?

VADER. — Nu is het genoeg, kwajongen. Zwijg, jij hebt van zulke dingen nog geen begrip.

Achturen-marsch.

WIJZE: *Vooruit.*

Acht uur! zoo klinkt door alle landen,
 Acht uur zij onze arbeidstijd.
 Acht uur aan d'arbeid onzer handen
 En ook aan onzen geest gewijd.
 Wij willen flink en krachtig werken,
 Maar 't lichaam geven zijnen eisch!
 Wij willen maag en geest versterken,
 En vrijheid — zelfs tot elken prijs.
 Acht uur! Acht uur!
 Geen langer arbeidsduur!
 Ten strijd! Komt allen op ten strijd
 Ten strijd voor acht uur arbeidstijd!

De vrees is om het hart geslagen
 Van vorst en heer en burgerman.
 Maar wij, wij zullen niet versagen
 En strijden tot den laatsten man.
 Wij kampen voor 't geluk van allen,
 Het recht is steeds aan onze zij,
 Onz' eischen laten wij niet vallen,
 Doch vordren frank en fier en vrij:
 Acht uur! Acht uur!
 Geen langer arbeidsuur!
 Ten strijd! Komt allen op ten strijd!
 Ten strijd voor acht uur arbeidstijd!

Komt allen in 't gelid getreden,
 Marcheeren wij nu onvermoeid.
 Wij hebben lang genoeg gebeden,
 't *Geloof* is in ons hart verschroeid.
 Wij *weten*, niets te kunnen hopen
 Van hen, die machtig zijn op aard',
 Doch zullen thans hun sterkte slopen,
 En eischen krachtig onvervaard:
 Acht uur! Acht uur!
 Geen langer arbeidsduur!
 Ten strijd! Komt allen op ten strijd!
 Ten strijd voor acht uur arbeidstijd.